

Vesihuoltolaitosten välisen hinnoittelun ongelmia Kouvolassa

Seppo Purontakanen
seppo.purontakanen (at) saunalahti.fi
044 539 1672

Lähtökohtatilanne

- Koko uuden Kouvolan ajan on jatkunut tulkintaristiriitoja Kaupungin vesihuoltolaitosten, kaupungin ja vesihuoltolaitoksina toimivien vesihuolto-osuuskuntien välillä
- **Ongelman ydin on ollut vesihuoltolain (119/2001) ja siihen liittyvien soveltamisohjeiden valikoiva ja tarkoitushakuinen tulkinta**
- **Keskeisimpinä vaikuttajina:**
  - vesihuoltojohtajat sekä liikelaitos Kouvolan Vesi ja Kymen Vesi Oy
  - Ns. ”luonnollisen monopolin” mahdollistama sanelupolitiikka
  - Taloudelliset tekijät

Keskeisimmät tulkintaerot

Vesilaitoksen tulkinta 1

Vesihuoltolain 19 §:n mukaan käyttömaksu ei voi olla erisuuruinen eri alueilla

OSK:n vastine = Kuntaliiton soveltamisohje

Vesihuoltolaitosten välinen hinnoittelu on osattava erottaa tavanomaisen asumiseen liittyvän, siihen rinnastettavan kiinteistön tai yrityksen ja vesihuoltolaitoksen välisestä hinnoittelusta, kuten **kuntaliiton soveltamisohjeessa ”Vesihuoltolain soveltaminen” (5.7) on todettu:**

*”Vesihuoltolakia sovelletaan asutuksen ja asutukseen rinnastettavan teollisuuden ja vapaa-ajantoiminnan vesihuoltoon. Siksi sellainen asiakas, jonka vedentarve tai jätevedet eivät laadullisesti tai määrällisesti vastaa asutuksen vedentarvetta tai jätevesiä, jää lain soveltamisen ulkopuolelle. **Tällaisia asiakkaita ovat esimerkiksi suurteollisuus ja toiset vesihuoltolaitokset. Lain ulkopuolelle jäävien asiakkaiden kanssa voidaan tehdä erityissopimus, jossa on sovittava sopimuksen ehdoista sekä käyttömaksun ja muiden maksujen suuruudesta.”***

Keskeisimmät tulkintaerot

Vesilaitoksen tulkinta 2

"Alennuksen poistuminen käyttömaksuista on lain mukainen toimenpide."

OSK:n vastine

- Soveltamisohjeen mukaan laki ei estä **vesihuoltolaitosten välisiä** käyttöveden maksusopimuksia.
- 2007 kyselyssä 76 kuntaa myi vettä osuuskunnille ja niistä 46 antoi alennusta käyttövedestä jopa 50%! Jos se olisi lain vastaista, niin tuskinpa nuokaan kunnat niin tekisivät.
= He ovat ilmeisesti lukeneet soveltamisohjeet ja ajatelleet oikeudenmukaisesti.

Ministeriön kannanotto

Ministeriön mukaan:

*”Vesihuollon kustannusten kohdentaminen tulisi tapahtua vesihuoltolaitoksen eri asiakasryhmien (VHL:ssa tarkoitettut asiakkaat, teollisuus, osuuskunnat...) kesken siten **kustannusvastaavasti, että toisen asiakasryhmän maksuilla ei kateta toisen ryhmän kustannuksia.**”*

Esimerkki kustannusvastaavuudesta

Kaava-alueen kustannus vesilaitokselle / kaupungille

- Kaava-alueen vesihuollon / kunnallistekniikan rakentamiskulut voivat olla Kouvolan Vedelle / Kouvolan kaupungille satojatuhansia euroja, jotka sen on kerättävä maksuina tietyn ajan kuluessa. Voittoa / katetta vesilaitos / Kouvola saa odotella jopa vuosikymmeniä.

Osuuskunnan kustannus vesilaitokselle / kaupungille

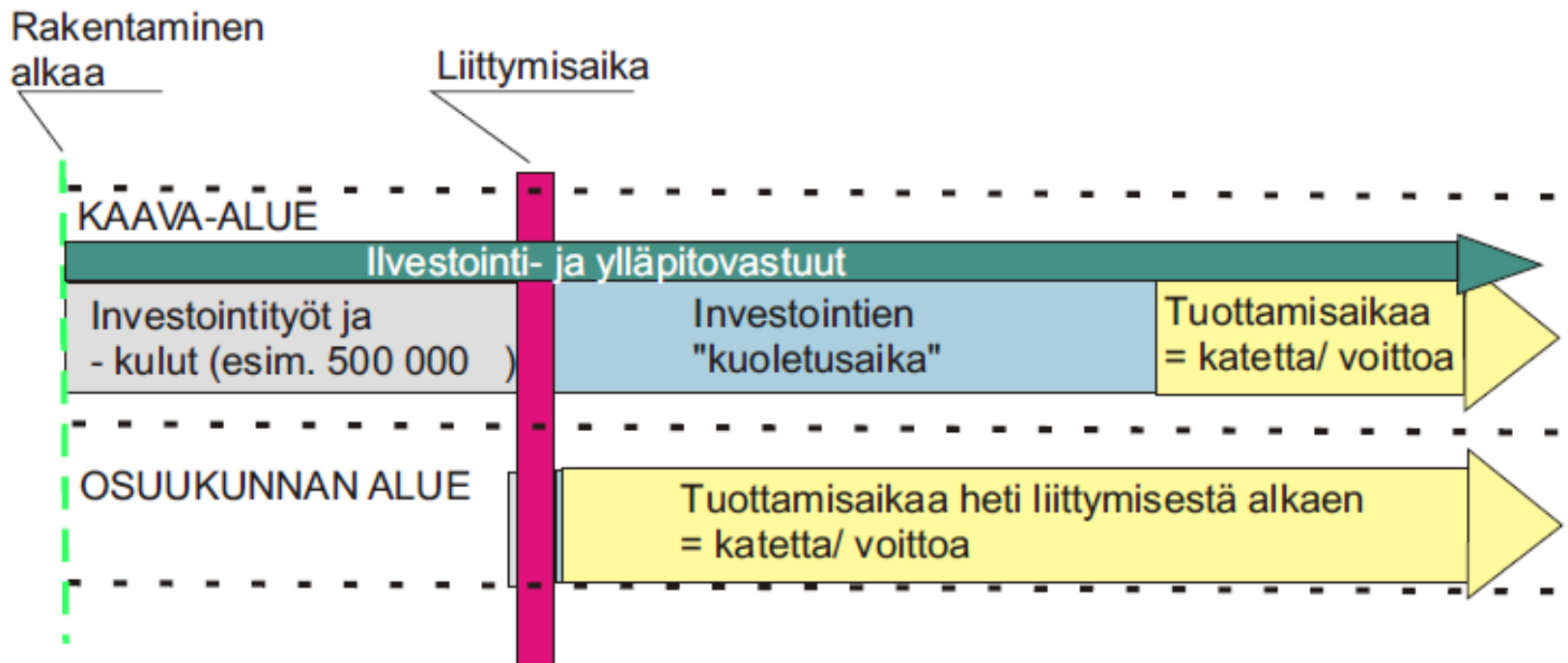
- Verkostoon liittyvä osuuskunta ei aiheuta vesilaitokselle mitään ennakkoinvestointeja eikä niiden takaisin rahastamista. Välittömät kulut syntynevät vain liittymäkohdan töistä ja joidenkin pumppujen pidemmästä käyntiajasta, jotenka osuuskunta alkaa tuottaa Kouvolan Vedelle välittömästi voittoa.

Jos rakentamista ohjattaisiin vesiosuuskunnan putkiston varteen, niin kunta säästäisi kaikki kunnallistekniikkakulunsa niiden osalta ja osuuskuntien ansiosta!

Esimerkki kustannusvastaavuudesta

(= edellisen dian teksti kuvana)

Vesilaitoksen panos/tuotos-vertailukaavio

= Osuuskunnat rahoittavat kaava-alueiden investointeja!

Tiedottamisvelvollisuuden kiertämistä!

Vesilaitos ei vastaa hinnoitteluperustelukysymyksiin?

- Kouvolan maaseutupalvelujen ja Kouvolan vesiosuuskunnat ry:n yksilöityihin kysymyksiin annettujen vastauksien vastaustila on täytetty suurelta osin ristiriitaisilla asioilla, jotka eivät liity kysymyksiin tai jotka ovat osuuskuntien sisäisiä asioita, kuten osuuskuntien sisäinen taloudenhoito.
- ”Kouvolan Vesi ei katso olevansa oikea taho määrittämään maksu- eikä hinnoitteluperusteita”, (vaikka se kykenee laskuttamaan?)?

Vastine

- Vastaukset ovat lain perustelujen mukaan annettava, jotta **aiheuttamisperiaatteen** ja hinnoitteluperusteiden **läpinäkyvyyden** sekä **kustannusvastaavuuden** toteaminen olisi mahdollista.
- Muutoin yllirahastaminen toisilta vesihuoltolaitoksilta /vesihuolto-osuuskunnilta on edelleen mahdollista.
- Vesilaitoksen tai kaupungin rahapula ei voi olla syynä tämän epäoikeudenmukaisuuden ”peittelylle” tai säilyttämiselle ja sen myötä yllirahastukselle (piiloverolle)!

Määrävän markkina-aseman väärinkäyttö

- Lain perusteluissa (HE 85/2000) todetaan mm. että:
*”Määrävän markkina-aseman väärinkäytön estämiseksi laitoksen perimien maksujen määräytymisperusteiden tulisi olla mahdollisimman läpinäkyvät. Jotta asiakkaat ja viranomaiset voisivat arvioida vesihuollosta perittävien maksujen **kustannusvastaavuutta**, kohtuullisuutta ja tasapuolisuutta, tulisi olla mahdollista vertailla eri laitosten taloudenpitoa, toiminnan kustannuksia ja maksujen muodostumista.”*
- **”laitosten tulisi myös tiedottaa siitä, miten vesihuollosta perittävät maksut muodostuvat.”**
- **täten hinnoittelu ei ole läpinäkyvää, ennen kuin tuotos-panos-vertailu perusteinen on asiakkaiden saatavissa.**

Monopoliaseman väärinkäyttö

- Kilpailuviranomaisten tulkinnan mukaan monopoliaseman väärinkäyttöön syylistytään mm. silloin, kun laskutushinnat eivät perustu todellisiin tuotantokuluihin ja /tai kunkin asiakkaan tai asiakasryhmän aiheuttamiin todellisiin ja laskennallisesti todennettaviin kustannuksiin – eikä todellisia vaihtoehtoja ole kohtuullisesti saatavilla.
- ”Luonnollisena monopolina” toimiva liikelaitos ja Kouvolan kaupunki ovat täten voineet saada perusteetonta ja kustannusvastaavuuteen perustumatonta tuloa.
- **Maaseudun asukkaat maksavat täten Kouvolan Veden omilla alueilla syntyneitä kuluja, eikä kustannusvastaavuus- ja aiheuttamisperiaatetta täten ole noudatettu.**

Vesilaitoksen tulkinta osuuskuntien asemasta

- **Vesiosuuskunnat ovat vesihuoltolaitoksia, joilla on vesihuoltolaitoksen velvollisuudet, joita kiinteistöliittymillä ei ole.**
- Laskutuksen yhteydessä osk:t ovat kuitenkin kuin mikä tahansa kiinteistöliittymä?

OSK:n vastine

- Ristiriitainen asema johtuu lain valikoivasta ja tarkoitushakuisesta tulkinnasta (kohta 1)
- Esimerkki: Jos 50 hengen osuuskunta rinnastetaan 50 hengen kerrostalokiinteistöön, niin sillä ei pitäisi olla myöskään vesihuoltolaitoksen velvollisuuksia.

Kouvolan hinnoitteluperusteissa puutteita

Eduskunnan oikeusasiamiehen päätöksen (Dnro 1953/4/09 /31.12.2011) ja Hallinto-oikeuden mukaan Kouvolan Veden päätös silloisesta hinnoittelusta oli lainvastainen.

Päätösten pakottamina valtuusto hyväksyi minimivaatimukset täyttävät hinnoitteluperusteet jotka tekivät johtokunnan päätöksestä muodollisesti laillisen, mutta **ei käytännössä korjannut todennettuja epäkohtia.**

Yksipuolinen asenne ja suhtautumisongelma

- Vesiosuuskunnat ovat tehneet suuren työpanoksen haja-asutusalueen vesihuollon järjestämiseksi erittäin kustannustehokkaasti, kun kaupungin tai vesilaitosten resursseilla se ei olisi käytännössä onnistunut (ainakaan samoilla kustannuksilla.)
- Osuuskunnat tuovat vesilaitoksille lähes puhdasta tuottoa ja kaupungillekin kohtuullisessa ajassa takaisin tukieurot ja sen jälkeen lähes puhdasta voittoa – kun kaupungin organisaatioilla ei ole investointi- ja ylläpitovastuita.
- **Siksi on outoa, että vesiosuuskuntiin suhtaudutaan kuin pelkkään rasitteeseen?**

Alennusperusteet helposti todettavissa (jos halutaan)

Alennusperuste jätevedelle

- Vesihuoltojohtajan julkistama tieto on, että jätevedestä huleveden määrä on noin 60 %.
- Koska vesiosuuskuntien verkostosta ei tule merkittävästi hulevesiä, niin alennusperuste jätevedenkin osalta syntyisi jo pelkästään tästä erosta. Kaikille kohtuullinen alennus voisi olla 35 %.

Alennusperuste puhtaalle vedelle

- Jos laskutus perustuisi Kouvolan Veden **panos/ tuotos-vertailujen** pohjalta laadittuihin **kustannusvastaavuus-laskelmiin** ja osuuskuntien vesilaitokselle aiheuttamien vaatimattomien lisäkustannusten huomiointiin, niin puhtaan käyttöveden hintaa voitaisiin laskea jo karkean arvionkin mukaan vähintään 35 %.

Pelkästään nykyisen tasoilla liittymis- ja perusmaksuilla ei kyetä kompensoimaan edellä mainittujen hinnoitteluperiaatteiden mukaisia kustannuseroja.

Millä asiantila voidaan helpoimmin korjata?

1. Esityksen kautta hinnoitteluperusteiden täsmentäminen liikelaitokselle

Kouvolan kaupunki hyväksyy esityksen ja/tai valtuustoaloitteen, jossa esitetään veden hinnoitteluperusteiden tarkentamista niin, että aiheuttamis- ja kustannusvastaavuusperiaatteen mukainen hinnoittelu toteutuu oikeudenmukaisesti.

2. Suoralla omistajaohjauksella ohjeistaminen

Toinen vaihtoehto on ohjata kaupunginhallituksen omistajaohjauksella liikelaitos noudattamaan oikeudenmukaisempaa hinnoittelua, jossa panos/tuotos ja aiheuttamisperiaate on huomioitu.

Edellä mainitut toimet tulisi käynnistää välittömästi valtuustoaloitteiden tai päättäjien välisten suorien neuvottelujen kautta.

Yhdistelmä pelkistetyistä ongelma-alueista:

1. Lain äärimmäisen tarkoitushakuinen tulkinta
2. Piittaamattomuus lain perusteluista ja soveltamisohjeista
3. Ala-arvoisia vastauksia lausuntopyyntöihin ja oikaisuvaatimukseen
4. Osuuskunnat, Kuntaliitto ja ministeriö vastaan vesilaitos / kaupunki
5. Kustannusvastaavuus- ja aiheuttamisperiaatteen mukaisia laskentaperusteita tai panos/tuotoslaskelmia ei anneta
6. Investointi- ja vastueroja ei ole tunnustettu eikä noteerattu
7. Vesihuoltolaitoksen monopoliaseman väärinkäytön tunnusmerkit täyttyvät
8. Vesihuoltolaitoksella yksipuolinen asenne- ja ylimielinen suhtautuminen
9. Osuuskunnilta vaaditaan vesilaitoksen velvollisuuksia, mutta suhtaudutaan kuin kiinteistöön.
10. Maaseudun asukkaat maksavat vesilaitosten omalla alueella syntyneitä kuluja
11. Veden loppukäyttäjät eriarvoisessa asemassa
12. Perusteettoman ylihinnan poistaminen ymmärretään vesilaitoksella alennuksen antamiseksi
13. Kaupungin omistajaohjauksena antamat hinnoitteluperusteet eivät estä vesilaitoksen mielivaltaiselta tuntuvia tulkintoja

KIITOKSET ONGELMAKENTTÄÄN TUTUSTUMISESTA!

Toivomme avointa yhteistyötä ongelmien poistamiseksi ja koko Kouvolan hyväksi sekä paremman yhteishengen luomiseksi.

Lisätietoja ja tosit materiaalia antaa:

Pertti Halsola 040 774 6111

pertti.halsola (at) pp.inet.fi

Seppo Purontakanen 044 539 1672

Seppo.purontakanen (at) saunalahti.fi

